

MICHAŁ WOJCIECHOWSKI, *Biblia o państwie*,
Wydawnictwo WAM, Kraków 2008, 184 s.

Problematyka państwa jest interesująca dla polskiego czytelnika ze względu na procesy modernizacyjne, których byliśmy i jesteśmy świadkami w naszym kraju. Autor analizuje naukę Biblii o państwie w siedmiu rozdziałach.

W pierwszym przedstawia Izrael i jego państwo w dziejach Starego Testamentu: okres przed powstaniem królestwa, od narodu do państwa, początki monarchii, dwa państwa, życie pod obcym panowaniem i nową formę państwa w czasach machabejskich.

W drugim omawia ukazane w Biblii relacje między Bogiem i królami: prymat Jahwe, ideologię królewską podkreślającą Boże wybranie władcy i jego rodziny, zadania przyszłego króla i naukę mędrców o rządzeniu.

Rozdział trzeci to krytyka państwa w Biblii: piętnowane przez natchnionych autorów złe postępowanie władców, stosunek proroków do polityki, znaczenie krytycznych wobec sprawujących władzę i wskazujących niebezpieczeństwa związane z jej nadużyciem bajki Jotama i głosu Samuela.

Czwarty rozdział to omówienie tekstów Pięcioksięgu na temat władzy: pierwszeństwo Prawa, prapoczątki państwa na etapie prehistorii biblijnej oraz prawo o królu. Następny poświęcony jest tekstom biblijnym pokazującym nastawienie Narodu Wybranego i jego państw wobec imperiów – sąsiadów Izraela i Judy, a potem okupantów, wobec prześladowców i państw, które umożliwiły względnie spokojne życie Izraelitom. Autor uzupełnia dane biblijne krótkim omówieniem poglądów na państwo w judaizmie pobiblijnym.

Dwa ostatnie rozdziały to przedstawienie nauki Nowego Testamentu: zgoda na państwo w wypowiedziach Jezusa, Pawła oraz innych tekstach i w ostatnim rozdziale – Kościół wobec prześladowań na podstawie słów Jezusa przekazanych w Ewangeliiach oraz tekstów Pawłowych i Apokalipsy.

W podsumowaniu autor podaje syntetyczne wnioski odnoszące się także do czasów współczesnych: prymat relacji człowieka z Bogiem jako podstawa tworzenia struktur państwowych i społecznych; obowiązki władzy: służenie ludziom, zapewnienie pokoju, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, opieka nad rodziną i słabszymi; wezwanie do lojalności, szacunku wobec władzy, płacenia podatków, ale i krytycyzm w stosunku do nadużyć: dowolnego kształtowania ustaw, zabójstw nienarodzonych, chciwej i licznej biurokracji, nadmiernych podatków, przyjmowanie ideologii laickiej jako przejawu neutralności.

Tekst uzupełnia indeks miejsc biblijnych. Przedmowę do książki napisał Rzecznik Praw Obywatelskich Janusz Kochanowski (s. 5–6).

Praca pokazuje aktualność nauki Pisma Świętego. Rozważania oparte są na głębokiej znajomości tekstów, środowiska ich powstania, ówczesnych stosunków społecznych

i politycznych. W nocie bibliograficznej autor podaje kilka nowych pozycji w języku angielskim oraz pozycje uzupełniające po polsku, angielsku i niemiecku, które mogą służyć za pomoc dla podejmujących studia nad zagadnieniami społecznymi i politycznymi w Biblii. Pewną drobną usterką może być brak konsekwencji w stosowaniu wielkich liter w zaimkach odnoszących się do Boga i do Jezusa, także w przekładach cytatów biblijnych, np. na s. 134 w Mt 12, 13–17 „w wiernym przekładzie”, czyli poprawionym w stosunku np. do *Biblii Tysiąclecia*.

Książka powinna zainteresować nie tylko biblistów, teologów, przedstawicieli katolickiej nauki społecznej, ale wszystkich, którzy chcą rozumnie jako chrześcijanie podejść do problemów życia społecznego i politycznego.

Kraków

TOMASZ MARIA DĄBEK OSB